

Nomada tormentillae

Sommargökbi

Steklar, Bin

NE

NA

LC

Livskraftig (LC)

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Hymenoptera (steklar), **Familj:** Apidae (långtungebin), **Släkte:** *Nomada* (gökbin), **Art:** *Nomada tormentillae* - sommargökbi Alfken, 1901 **Synonymer:** *Nomada montana* Mocsáry, 1894, *Nomada roberjeotiana tormentillae* (Alfken, 1901)

Kännetecken

Längd 6–8 mm. Kroppen är svart med gul- och rödaktiga teckningar. Benen är röda till brungula med mörka diffusa teckningar. Antennerna är rödgula på undersidan med mer eller mindre förmörkad ovasida. Honans huvud är svart med rödaktiga käkar, överläpp, munsköldens framkant samt längs nedre delen av ögat. Färgen tonar via kastanjebrunt över till svart. Hanen har gula mundelar, munsköld och nedre delen av ansiktet samt antenskaft. Mellankroppens framrygg (pronotum), skulderbucklor och vingplåtar är rödbruna hos honan och gula hos hanen. Skutellen är ofta svart med två brunröda fläckar men kan vara helt rödaktig till helt svart. Bakkroppens ryggplåt 2–3 har blekgula sidofläckar och brunrött mittparti med basala, mörkbruna tvärband av olika omfattning. Ryggplåt 4 hos honan och 4–5 hos hanen är helt svarta eller har vitgula sidofläckar, hos hanen ibland som ett smalt tvärband. Den näst sista ryggplåten är gulvit.

En förväxlingsart är höstgökbi *Nomada roberjeotiana*, som behandlas som synonym av flera författare (Amiet m.fl. 2007, Celary 1995, Janzon m.fl. 1991, Madsen & Calabuig 2012, Schwarz m.fl. 1996, Westrich 1989). Arterna är svåra att skilja i fält men kroppsstorlek, flygtid och val av miljö ger starka indikationer. Hos sommargökbi är nästan alltid bakkroppens första ryggplåt hos båda könen i främre hälften mörkbrun–svart och baktill rödaktig, medan höstgökbi har helt rödaktig första ryggplåt, ibland med mörka fläckar vid basen. Bäst skiljs arterna på att skutellen hos sommargökbi på var sida har en upphöjd kulle och delas av en tydlig, flack fära, bakåt utbredd och ofta förmörkad. De två upphöjningarna framträder särskilt tydligt i de fall de är rödfärgade mot svart bakgrund. Hos höstgökbi är skutellen jämnt välvd med nästan plant mittparti och antydd flack fördjupning i mitten, samt är gul till gulröd i färgen. Det finns också skillnader i punktur mellan arterna, där sommargökbi generellt har glesare placerade punkter, men det kräver preparerat jämförelsematerial för att rätt kunna bedömas (se bestämningstabell).

Missbildningar i vingribborna förekommer hos båda arterna och antalet submarginalfält har lyfts fram som artskiljande karaktär (Scheuchl 2000) men saknar taxonomisk signifikans. I svenska samlingar förekommer exemplar (färre än 5 %) med två submarginalfält i den ena eller båda framvingarna.

Utbredning och status

Arten finns huvudsakligen i skogslandet från Skåne till Norrbotten. Den saknas på Öland och inga aktuella uppgifter finns från Gotland (senast 1950-talet). Arten har stabila förekomster och livskraftiga populationer i landet. Det är en vitt utbredd art också i södra Norge upp till Trøndelag och södra halvan av Finland. I Danmark tycks det dock inte finnas några observationer sedan 1970-talet (Madsen & Calabuig 2012). Eftersom arten tidigare inte skilts från höstgökbi är utbredningsuppgifter i många fall omöjliga att reda ut om inte belägg finns bevarade. I Mellaneuropa är arten främst begränsad till bergsområden.

Ekologi

Sommargökbi förekommer på hedmarker, slätterängar, längs skogsbilvägar, på hyggen och i gles skogsmark. Värddart är blodrotssandbi *Andrena tarsata*. För att finna nektar besöks värddartens pollenkällor blodrot *Potentilla erecta* och kråklöver *Comarum palustre*, men också fibblor och andra lämpliga blomväxter i närmiljön. Flygtiden är under juni och juli, enstaka år även början av augusti.

Litteratur

Amiet, F., Herrmann, M., Müller, A. & Neumeyer, R. 2007. Apidae 5. *Fauna Helvetica* 20:1–356.

Celary, W. 1995. Nomadini (Hymenoptera, Apoidea, Anthophoridae) of Poland. *Monografie Fauny Polski* 20:1–281.

Janzon, L.-Å., Svensson, B.G. & Erlandsson, S. 1991. Catalogus Insectorum Sueciae. Hymenoptera, Apoidea. 3. Megachilidae, Anthophoridae and Apidae. *Entomologisk Tidskrift* 112:93–99.

Madsen, H.B. & Calabuig, I. 2012. Annotated checklist of the Bees in Denmark - Part 5: Apidae (Hymenoptera, Apoidea). *Ent. Meddr.* 80:7–52. Copenhagen.

Scheuchl, E. 2000. *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wildbienen Deutschlands und Österreichs. Band 1. Schlüssel der Gattungen und der Arten der familie Anthophoridae.* 2:a upplagan, Velden.

Schwarz M., Gusenleitner F., Westrich P. & Dathe H.H. 1996. Katalog der Bienen Österreichs, Deutschlands und der Schweiz (Hymenoptera, Apidae). *Entomofauna Supplement* 8:1–398.

Westrich P. 1989. *Die Wildbienen Baden-Württembergs I-II.* Ulmer, Stuttgart. 972 s.

Författare

Björn Cederberg 2016.